



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Corollaria notatu digna

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

in sola cognitio naturalis, non autem ratiocinativa: A

quæ non possunt cognoscere evidenter: v. g. quando dæmones visis Christi miraculis, con-
spiciebant ipsum esse Filium Dei; vel dum ex ali-
quibus signis, aut externis indicis, venantur ac
explorat cordium secreta, & futura contin-
gentia: si quidem ibi sunt duo actus, quorum
unus causatur ab alio, scilicet visio mirabilium
Christi, & suspicio divinitatis illius; visio hujus
signi externi, putâ immutationis vultus, & sus-
picio talis cogitationis in mente conceptæ. Ne-
que valet si dicas, hæc omnia cognosci unico a-
ctu, subindeque ibi nullum intervenire discurs-
um, qui pluralitatem actuum, quorum unus sit
causa alterius, essentialiter importat. Nam con-
tra: Repugnat unum & eundem actum esse si-
mul evidentem & obscurum, certum & opina-
tivum, necessarium & liberum: Sed cognitio
mirabilium Christi erat dæmonibus evidens,
certa, & omnino necessaria; cognitio verò di-
vinitalis illius, inevidens, incerta, opinativa, &
contingens: Ergo ibi erat diversitas actuum.

Respondet approbando responsum inter
arguendum datam. Ad probationem in contra-
rium dicendum est, quod sicut non implicat
eundem actum cognitionis esse simul abstra-
ctivum & intuitivum, respectu diversorum, ut su-
prâ ostendimus; ita non repugnat esse eviden-
tem & obscurum, necessarium & opinativum: i-
mò sæpe in nobis reperiuntur actus habentes
omnes hujusmodi conditiones; nam contingit
multoties à nobis cognosci principium aliquod
evidenter lumine naturali, & simul in eo quas-
dam conclusiones in confuso tantum & opina-
tivè; quia non penetramus simul, cum veritate
hujusmodi principii veritatem illarum conclu-
sionum, aut necessariam connexionem hujus-
modi principii cum illis conclusionibus.

Ad illud quod subjungitur de scientia, dicen-
dam est imperfectiorem discursus, seu quod
cognitio scientifica ex priori cognitione caufe-
tur, non esse de ratione omnis scientiæ, sed so-
lum de ratione illius quæ à cognitione princi-
porum realiter distinguitur: ut patet in scientia
divina, quæ est verè & propriè scientia, & ta-
men non est discursiva formaliter, quia princi-
pa & conclusiones diversis cognitionibus non
tingit, ut docet S. Thomas suprà quæst. 14. art.
1. ad 1. & in quæstionibus disputatis, quæst. 2.
de scientia Dei art. 1. ad 4. ubi sic ait: Discursus
non contingit nisi secundum quod intellectus cognoscens
principia, cognoscitur in potentia tantum conclusiones: si
autem actu cognosceret, non esset ibi discursus; cum mo-
do non sit nisi exitus de potentia in actum. Dicitur er-
go in Deo, ratione certitudinis, non autem rati-
one discursus. Cum ergo Angelus cognoscens
principia, non cognoscat in potentia tantum
conclusiones, sed unico & simplici actu videat
conclusiones in principiis, ut supra ostendimus est,
non reperitur scientia absque discursu formali,
cum solo discursu virtuali: iste enim nullam im-
perfectiorem importat, sed potius eminentiam
perfectiorem; cum consistat in unico actu
equivalente pluribus, ac virtute multiplici,
quantum scilicet unica formaliter cognitio
per naturam terminatur ad causam, quam ad ef-
fectum; prius ad principium, quam ad conclu-
sionem, cum dependentia & causalitate virtua-
li: ita quod terminatio ipsius ad causam & ad
principium, sit ratio terminationis ejusdem ad
effectum & conclusionem.

Obijciens tertio cum Suarez: Esto Angeli non
discutant circa naturalia quæ cognoscunt evi-
denter, in illis tamen necessario dari debet dis-
curtus circa supernaturalia, & circa naturalia

Tom. II.

Tom. II.

§. III.

Corollaria notatu digna.

EX dictis in hoc articulo habes primò resolu-
 tionem alterius difficultatis, quam pertra-
 ctat D. Thomas art. 4. hujus quæstionis, an scilicet
 Angelus intelligat componendo & dividendo:
 Ex eodem enim principio, quo supra proba-
 tum est, Angelum non discurrete, deducitur et-
 iam illum non uti formali compositione & di-
 visione: quia sicut in principio videt statim con-
 clusiones, ita etiam cognito aliquo subjecto, co-
 gnoscit etiam per unum simplicem actum om-
 nia quæ illi conveniunt aut repugnant: Ergo si-
 cut non discurret, ita nec componit aut dividit.
 Dices primò: Intellectus Angelicus inter-
 dum utitur pluribus speciebus ad negandum a-
 liquod prædicatum de subjecto, v. g. speciebus
 hominis & leonis, ad negandum quod leo sit ho-
 mo: Ergo tunc non cognoscit ea quæ repugnant
 subjecto, per unicum simplicem actum, & con-
 ceptum, sed per plures, juxta pluralitatem spe-
 cierum; quia conceptus debet proportionari
 speciei à qua elicatur.

Respondet primò negando Antecedens:
 quia ad propositionem negativam non est ne-
 cessarium habere claram & distinctam cog-
 nitionem utriusque extremi; sed sufficit cognosce-
 re repugnantiam unius extremi ad aliud; ita
 quod illud extremum non cognoscatur quid di-
 tativè, sed tantum ut alteri repugnans: ad illud
 autem non requiritur necessario concursus du-
 plicis speciei; quia species representans Angelo
 aliquod

fff aliquod

aliquod extremū, repræsentat etiam quicquid ei convenit aut disconvenit; v. g. species repræsentans hominē, repræsentat etiam equum & leonē, non quidditative, sed prout non sunt homo.

43 Respondeo secundò: dato Antecedente, negando Consequentiam: nam etiam si species sint plures, si tamen advenitur per modum unius, non est necesse quod dentur plures conceptus; maximè quando lumen intellectus qui ipsis utitur est perfectum, ut in Angelo contingit: quando autem ille utitur pluribus speciebus ad aliquid affirmandum vel negandum de subiecto, non utitur illis, ut plures sunt, sed ut se habent per modum unius, quia cognoscit unum objectum per ordinem ad aliud. Unde quando additur in objectione, quod conceptus debet proportionari speciei, distinguendum est, debet proportionari speciei totali, ex pluribus partialibus adunatis, ut sic loquar, compositæ, concedo: speciei partiali tantum, nego.

44 Dices secundò: Angelus interdum attribuit subiecto ordinis naturalis aliquod prædicatum supernaturale: Sed illud non potest per speciem rei naturalis repræsentari, nec per eiusdem conceptum cognosci: Ergo tunc necessariò datur duplex conceptus, & consequenter compositio.

45 Respondeo non repugnare quod eodem conceptu intelligatur duplex objectum, unum naturale, & aliud supernaturale. Et quidem si objectum supernaturale cognoscatur quidditative, attingitur per se primò per conceptum; objectum verò naturale, secundum quod quodammodo reducitur ad supernaturale, secundariò tantum cognoscetur. Si verò objectum supernaturale non cognoscatur quidditative, tunc conceptus & species per se primò attingit rem naturalem, & secundariò supernaturalem: sicut species creaturæ repræsentat hoc modo secundariò & connotative creatorem.

46 Dices tertio: Veritas & falsitas non reperiuntur in simplici apprehensione, sed solum in compositione aut divisione, ut docetur in Logica: Sed veritas & falsitas sunt in intellectu Angelico: Ergo & compositio ac divisio.

47 Respondeo distinguendo Majorem: non sunt nisi in compositione & divisione formali aut virtuali, concedo Majorem: formali tantum, nego Majorem. Quamvis autem in intellectu angelico non sit compositio aut divisio formalis, in illo tamen reperiuntur compositio & divisio virtualis, sicut & virtualis discursus; quia simplex illa penetratio quidditatis, intellectui angelico conveniens, æquivaleret nostræ compositioni & divisioni; & idè in illa veritas aut falsitas reperitur, licet non possit reperiri in nostra simplici apprehensione, propter rationem oppositam.

48 Ex dictis etiam colliges plures prerogativas & excellentias, quibus scientia angelica eminet supra humanam. In primis enim scientia nostra limitata est, & ad certum genus entis coarctata ac definita: angelica verò ad omnia ferè naturalis ordinis scibilia se extendit, totius naturæ statum, & universi ordinem, rerum omnium creaturarum naturas, genera, species, & individua attingit; quia hæc omnia pertinent ad ordinem & pulchritudinem universi, cuius regimini Deus Angelos præfecit. Unde præclare Gregorius lib. 2. Moral. cap. 2. dicit: *In hoc natura angelica est à natura nostræ conditione distincta, quod nos & loco circumscribimur, & cæcitate ignorantia coarctamur:*

A Angelorum verò spiritus, loco quidem circumscripti sunt, sed tamen eorum scientia longe super nos incommensurabiliter dilatatur; interius quippe exteriorum, sicutur. Quid enim de his qua scienda sunt nesciunt, quæ ne nostræ scientiæ, valde dilatata est, sed tamen comparatione divina scientiæ angustia. Angusta sane, quia non omnia possibili, nec futura, nec cogitationes cordium, nec mysteria gratiæ lumine naturali cognoscunt; nec Deum ut est in cognitione intuitivâ vident, nec comprehendunt. Dilatur tamen eadem scientia Angelorum respectu nostri, quia omnia sibi inferiora nedum

B Deinde, Scientia Angelorum semper est in aliquo actu secundo, saltem quantum ad cognitionem sui, & Dei ut auctoris naturæ, sicut supra declaratum est: non enim illis sicut nobis in eis sensus, nec vigilia, & somni vicissitudo, quæ intellectuales illorum operationes interpollentur. Non est etiam in potentia quantum ad ea que tenent ex parte principii cognitionis: sicut enim corpora superiora, scilicet caelestia, non habent potentiam ad esse, quæ non sit completa per actum; ita caelestes intellectus, scilicet Angeli, non habent aliquam intelligibilem potentiam, quæ non sit totaliter completa, per species intelligibiles eis connaturales, ut supra vidimus.

C Præterea Angelus non discit, nec componendo vel dividendo intelligit, sed unico intuitu videt effectus in causis, conclusiones in principiis; & cognito subiecto, statim omnia quæ illi conveniunt aut repugnant per unicum simplicem actum cognoscit. Hinc Dionysius cap. 7. de divin. nomin. ait, quod Virtus intellectualis Angelorum resplendet perspicaci divinarum intellectuum simplicitate. Et D. Bernardus serm. 5. in Cantica. *Cælestis spiritus, inquit, solâ vicinitate ac vicinitate naturæ sufficit apprehendere summa, & infima penetrare.* Unde Angelorum scientia, non solum habet rationem scientiæ, sed eminenti quodammodo est simul scientiæ & intelligentiæ, & æquivaleret nostræ scientiæ, & habitus primorum principiorum: quæ enim sunt divisa in inferioribus, adunantur in superioribus.

D Denique in Angelis duplex solet distinguere cognitio, matutina scilicet & vespertina, ut ex Augustino declarat Angelicus Doctor, hic art. 6. & 7. Cognitio matutina dicitur illa, quæ per lumen gloriæ, & visionem beatificam, videntur res in verbo, id est in essentia divina gerere vices verbi & speciei expressæ: vespertina verò, quæ per species inditas res in seipsis cognoscunt. Nam ut ait Augustinus lib. 11. de civit. cap. 7. *Quia cognitio creaturæ in seipsa decoloratur, ut in*

E dicam, quàm cum in Dei sapientia cognoscitur, velut in arte perquam facta est; idè vespere congeneratius quàm nox uti potest. Et lib. 4. de Genesi ad litt. cap. 22. *Multum interest, inquit, inter cognitionem rei cuiusque in Verbo Dei, & cognitionem naturæ ejus; ut illud merito ad diem pertinet, hoc ad vespeream, in comparatione enim lucis illius que in Verbo Dei conspicitur, omnis cognitio, quæ creaturarum quamlibet in seipsa novimus, merito nox dici potest.* Hæc autem distinctio cognitionis angelicæ in matutinam & vespertinam, ab Augustino introducta est, ut caput primorum Geneseos, in quo mundus sex dierum spatio à Deo dicitur conditus, facilius explanaret. Cum enim quarto die Sol factus legatur, appa-

apparere quomodo ante quartum diem potuerit esse distinctio inter mane & vespere, & series illa dierum, qui Solis circuitu peraguntur. Unde ut hac difficultate se expediret, de die spirituum hoc difficultate se exposuit; ita ut seu cognitione angelica, illud exposuit; ita ut si ex mane & vespere fit unus dies consue- rit, sic ex utraque notitia, matutina & vespertina, unus dies angelicæ cognitionis exurgat. De quo videri potest S. Thomas quæst. 8. de veri- tate art. 17. ubi duplicem hanc Angelorum cog- nitionem fuse explicat.

practicum omnino immutabile, quo se & omnes illas perfectiones iudicat necessario debere amari: Ergo necessario cognoscit seipsum, cog- nitione practica causante amorem, & non so- lum cognitione merè speculativa, quæ amorem non parit, ut contendit Ferrariensis loco citato. Consequentia patet, Antecedens probatur. Iudicium de aliquo objecto diligendo est tunc im- mutabile, quando nulla potest esse ratio for- mandi iudicium oppositum: Sed nulla potest esse ratio ob quam Angelus formet iudicium oppositum iudicio de seipso diligendo: Ergo Angelus se & omnes suas naturales perfectiones comprehendens, format iudicium practicum omnino immutabile de seipso diligendo. Major patet, Minor probatur. Amor proprius non generat Angelo fastidium, sed delectationem; nec impedit, sed iuvat tanquam medium ad alias o- perationes, maxime verò ad dilectionem Dei: Ergò nulla est ratio ob quam Angelus formare possit iudicium contrarium iudicio de seipso diligendo: siquidem ratio ob quam potest ha- beri iudicium de suspensione amoris alicujus ob- jecti, aut de illius odio, est quia amor ille generat tædium, aut est impeditivus majoris boni.

Probatur secundò eadem prima pars, ratione quam insinuat S. Thomas quæst. 16. de malo art. 2. ad 6. ubi ait: *Quantum ad hoc operatio ejus (scilicet Angeli) immutabilis est, quod semper intelligit. Et similiter considerandum est circa voluntatem, cujus operatio proportionatur operationi intellectus.* Quib⁹ verbis aperte declarat, quòd sicut intellectus Angeli non potest cessare ab omni actu, ita nec ejus voluntas: sicut autem omnis cognitio Ange- li, in cognitionem sui, tanquam in primam o- perationem ab ipsa natura determinatam & procedentem, reducitur; ita & omnis ejus vo- litio naturalis, in amore & dilectione sui funda- tur; unde communiter dicitur: amicabilia quæ sunt ad alterum veniunt ex amicabilibus ad se- ipsum: Ergo amor naturalis quo Angelus seip- sum diligit, necessario debet esse continuus & nunquam interruptus, tubindeque necessarius quoad exercitium.

Ex his probata manet secunda pars conclusio- nis. Nam in amore naturali quo Angelus seip- sum diligit, includitur amor Dei tanquam au- ctoris & conservatoris proprii esse; cui conse- quenter Angelus non potest non velle existen- tiam, aliasque perfectiones, lumine naturali cog- nitus: Ergo si seipsum amat necessario quoad exercitium, eadem necessitate Deum ut aucto- rem & finem naturalem diligit. Unde sicut ex cognitione quæ se & omnes suas naturales per- fectiones comprehendit, resultat necessario iudicium practicum omnino immutabile de sui dilectione, ita & ex cognitione quæ Deum ut auctorem & finem naturalem in seipso tanquam in speculo purissimo contempletur, oritur nec- cessario iudicium practicum omnino immuta- bile, quo iudicat illum esse necessario diligendum, ut magis ex argumentorum solutione patebit.

DISPUTATIO XI.

De dilectione Angelorum.

Ad quæstionem 60. Divi Thomæ.

Aboluitis his quæ ad intellectum Angeli pertinent: ordo doctrinæ postulat ut ad ea quæ spectant ad voluntatem, naturâ posterioriorem intellectu, gradum faciamus. Sed quæ ea quæ in quæstione 59. docet D. Thomas de voluntate Angeli, facilia sunt, & patent ex his quæ de potentia animæ rationalis docentur in Philosophia, hanc quæstionem prætermittimus, ut de dilectione Angeli, quæ est præcipuus voluntatis actus, breviter differamus.

ARTICVLVS VNICVS

De amor, quo Angelus seipsum & Deum natu- ralius diligit, si necessarius, non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium?

Certum & indubitatum est apud Theologos, Angelum seipsum amare necessario neces- sitate specificationis: cum ita adigatur ad amo- rem sui, ut actum contrarium, nempe odium sui, habere nequeat. Unde solum difficultas est, an seipsum & Deum necessario diligit, quoad exercitium? ita ut actum dilectionis naturalis sui & Dei, nunquam possit interrompere, seu ab illo omnino cessare?

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico breviter, Angelum seipsum, & Deum ut auctorem naturæ, amare necessario, et- iam quoad exercitium. Est contra Ferrarien- sem, contra Gentes cap. 109. quem sequitur Vazquez in commentario art. 3. hujus quæstio- nis: est tamen communior inter Thomistas.

Probatur prima pars ratione fundamentali. Angelus cognoscit & contempletur seipsum nec- cessario, etiam quoad exercitium, ut disputatio- ne præcedenti ostendimus: Ergo eadem neces- sitate seipsum diligit. Probatur consequentia: tum quia operatio voluntatis proportionatur operationi intellectus, per quam dirigitur & re- gularur: tum etiam, quia si Angelus seipsum nec- cessario semper intelligit, vult necessario seip- sum semper intelligere: hoc autem est seipsum amare, quia hoc est sibi velle maximum bonum. Adde quod ex naturali cognitione, quæ Ange- lus se & omnes suas naturales perfectiones comprehendit, resultat necessario iudicium

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Esse semper in actu secundo, arguit infinitatem in potentia: Sed volun- tas Angeli est finita: Ergo non est semper in actu